

КРОК НА ЗУСТРІЧ ДИТИНИ: ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кравець Світлана Сергіївна,

вихователь-методистка ЗДО № 273 Печерського р-ну м. Києва

***Анотація.** Зроблено акцент на необхідності знаходити дошкільним закладом шляхи, які б забезпечували успішний розвиток всіх дітей, і зокрема дітей з особливими освітніми потребами. Запропоновано міні-тренінг педагогам щодо вправлення у вмінні забезпечувати якісну освіту для таких дітей завдяки розробці відповідних навчальних планів, заходів, використання ресурсів і партнерських зв'язків.*

Ключові слова: інклюзивна освіта, інтеграція, дошкільний простір, готовність педагогів, креативний підхід, педагогічні ситуації.

Для розвитку відповідної організації культури закладу освіти необхідно створити умови для значимого професійного розвитку працівників, які працюють в інклюзивних групах. Педагогам доводиться опановувати базові знання та навички, необхідні для роботи з дітьми з особливими потребами в умовах закладу, а саме: знайомитися з соціальним, культурним, філософським, історичним та педагогічним обґрунтуванням залучення дітей з особливими потребами в заклад освіти; визначати, оцінювати і створювати сприятливе ігрове середовище для дітей з різними потребами; залучати до роботи членів родини, встановлювати з ними ефективні партнерські стосунки; знати і дотримувати основні принципи колективної командної роботи; розуміти важливість співпраці педагогів і батьків, як активних членів однієї команди; вміти спостерігати за дітьми та оцінювати їхні потреби під час звичних, повсякденних занять; опанувати сучасні педагогічні підходи і методики, що дають змогу задовольняти навчальні потреби всіх дітей.

Педагоги в закладі дошкільної освіти, перш за все, мають формувати позитивне ставлення нормотипових вихованців до дітей з освітніми потребами. При тому ніхто не повинен займати особливе місце в групі. Достатньо, щоб будь-яка дитина відчувала себе природньо, безпечно і прагнула бути самостійною на скільки це можливо. При правильному підході та організації життєдіяльності в дітей мають розвиватися навички роботи в команді, співпраця, взаємодопомога, вміння спільно вирішити проблему. Важливо досягати того, щоб усі вихованці почувалися повноправними і цінними членами колективу.

Пропонуємо семінар з елементами тренінгу для вихователів з теми: «Діти з особливими потребами в закладі дошкільної освіти: психолого-педагогічний супровід».

Мета: Підвищення професійної компетентності учасників семінару щодо гармонійного розвитку та виховання дітей з особливими потребами в середовищі закладу дошкільної освіти; удосконалення вміння педагога знаходити контакт із батьками дітей із особливими потребами та використання особистого потенціалу, оптимально реалізуючи креативний підхід у розв'язанні педагогічних ситуацій.

Завдання:

1. Уточнити основні поняття «інклюзія», «інклюзивне навчання», «інклюзивна освіта», «інклюзивний підхід», «інтеграція» та ін.
2. Відпрацювати ефективні способи взаємодії з батьками дітей з особливими потребами.
3. Сприяти знаходженню різних технік та прийомів у розв'язанні педагогічних ситуацій.
4. Вправляти учасників у креативному мисленні, комбінуванні знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей.

Вступна частина. Оголошення теми та мети семінару.

Вправа-вітання «Моє уявлення, моє ставлення, мої очікування»

Свої очікування від семінару учасники записують на паперових аркушах у формі різнокольорових листочків з дерева і прикріплюють до стилістичного «Дерева очікування», самостійно формуючи крону.

Вправа-правило «Як працювати в групі»

Для чіткого узгодженого неконфліктного протікання роботи семінару учасники напрацьовують правила:

- говорити від свого імені.
- обговорювати дію, а не особу.
- бути активним учасником.
- слухати і чути іншого.

Мозковий штурм «Інклюзія – це...»

Пропонується продовжити речення: Інклюзія – це...

Міні-лекція «Інклюзія – система розширення можливостей особистості»

Загальні поняття. Відповідно до досліджень закордонних науковців країни з більшою інклюзивністю соціально-економічної системи більш стійкі до всіх видів загроз та економічних криз, оскільки в них розвинені навички інтегрувати компетентності та створювати на їх основі інновації порівняно з країнами з менш розвиненими інклюзивними системами.

Інклюзивний заклад – заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує освітні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання, використовує ресурси, що існують у громаді, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат в середовищі навчання, залучає батьків до ефективної взаємодії та ін.

Не дивлячись на те, що інклюзивні заклади забезпечують сприятливі умови для досягнення рівних можливостей і повної участі всіх здобувачів освіти, для їх ефективної діяльності необхідні спільні зусилля як з боку педагогів та персоналу, так і ровесників, батьків, членів родин, громади.

Основний принцип роботи інклюзивного закладу полягає в тому що, всі діти можуть навчатися разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі взаємодії чи фізичні відмінності.

Діти з особливими освітніми потребами мають отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішного процесу навчання та виховання. Інклюзія є найбільш ефективним засобом, який гарантує солідарність, співучасть, взаємоповагу, розуміння між дітьми з особливими потребами та їхніми ровесниками.

Ключовий принцип, який лежить в основі інклюзивного підходу, полягає в тому, що заклади освіти мають бути відкритими для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних, майнових чи інших особливостей. До їх числа належать діти з проблемами у розвитку та обдаровані діти, діти етнічних чи культурних меншин.

Інтеграція – зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами у регулярний освітній простір. Отже, завданням суспільства є створення умов, що сприяють адаптивному пристосуванню будь-якої дитини до середовища освітнього закладу.

Висновок. *Напрацьовуються основні принципи (правила) ефективної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами:*

1. Доброзичливе ставлення і створення ситуації успіху.
2. Врахування індивідуальних здібностей та стану здоров'я, медико-педагогічного прогнозу.
3. Створення безпечного середовища, відповідного матеріально-технічного оснащення.
4. Встановлення партнерських стосунків з родинами дітей, залучення їх до активної участі у психолого-педагогічному освітньому процесі.

Вправа «Частини тіла»

Ведучий. Ви маєте 5 секунд на те, щоб об'єднатися в пари і потиснути руку своєму партнеру. А тепер дуже швидко «привітаємось» одне з одним таким чином:

- правий лікоть до правого ліктя;
- лівий лікоть до лівого ліктя;
- спина до спини;
- стегно до стегна;
- п'ятка правої ноги до п'ятки правої ноги.

Чи сподобалась вам вправа? У вас все виходило легко і швидко. А тепер частина з вас уявить себе дитиною з особливими освітніми потребами:

- з вадами слуху (пропонуються вушні затички);
- з вадами зору (пропонуються пов'язки на очі)»
- з порушенням опорно-рухового апарату (пропонується не вставати зі стільців).

Спробуємо привітатися ще раз.

- Як почувалися наші діти з особливими потребами?
- Як почувалися нормотипові діти?
- Які ваші враження?

Гра «Ярлики»

Матеріали: клейка стрічка, картки зі зверненнями, будівельний матеріал, іграшки.

Завдання: Педагогам роздаються ярлики в вигляді карток на кожній картці написано одне з наступних звернень:

- Агресивний – остерігайтеся мене, поступайте мені місцем;
- Затримка розвитку – спрощуйте і повторюйте все мені;
- Спотворене обличчя – уникайте зорового контакту зі мною;
- Поганий слух – говоріть голосно, жестикулюйте;

Прикріпити картку на спину сусіда так, щоб ніхто не бачив, що написано на його картці. Педагоги, які отримали картки, граються в групах по 4-5 осіб з будівельним матеріалом та іграшками, всі інші намагаються вести себе згідно з зверненнями на картках по відношенню до колег, що «граються» (застосовуються жести, міміки, звернення). Педагоги з картками повинні здогадатися, що в них за ярлик.

Запитання: Як ви здогадалися, який у вас ярлик? Що відчували під час гри, а що відчуваєте після гри?

Підсумок: Дякуємо, всім за активну участь у грі, а особливо тим, хто зумів працювати з ярликами, які виявилися образливими для людини. Отже, звертаємо особливу увагу на те, як ми говоримо про дітей, які мають особливі потреби, як мають говорити інші.

Вправа «Сліпий і поводитир»

Учасники об'єднуються в пари. Один учасник пари зав'язує очі, інший учасник стає за спиною у першого і, торкаючись за плече, керує його просуванням у просторі. Мета – провести свого партнера до протилежної стіни, оберігаючи від зіткнення з іншими парами, не озвучуючи команди вголос. Вести легко, не направляючи та не стримуючи рухів свого підопічного.

Після вправи рефлексія в крузі про те, як відчував партнер свого «поводиря», як розумів його керівництво, як інтерпретував для себе його опіку.

Казочка по колу «Про хлопчика з особливими потребами»

Матеріали: свічка, глечик, дзвіночок, металофон

Завдання: з дотриманням всіх золотих правил казкотерапії (*ритуал входу в казку, основна частина, вихід з казки*) педагогам по колу пропонується придумати казку про хлопчика з особливими потребами. Ведучий визначає серед учасників тих, хто буде озвучувати Зав'язку, Кульмінацію, Розв'язку та Приказку. Кожен із вихователів по черзі додає своє речення, відповідно зазначеної структури, щоб побудувати суцільну логічну розповідь із щасливим фіналом.

Вправи з батьками

Мета: удосконалення вміння педагога знаходити контакт із батьками дітей із особливими потребами.

Гра на формування вміння співпрацювати злагоджено:

Вихователь та хтось з батьків одягають разом один сюртук (один ліву руку – в лівий рукав, а інший праву руку – в правий рукав).

Завдання: разом почистити картоплину, розчесати ляльку, перелити воду в дрібний посуд. Можна одночасно організувати змагання для кількох пар та визначити переможців із тих, хто впорається із завданням першими.

Вправи на взаєморозуміння та творчість:

вихователь в парі з кимось із батьків, завдання, без слів, за допомогою жестів та міміки побудувати будинок із будівельного матеріалу, намалювати обличчя, зробити аплікацію з кольорового паперу на задану тему.

Можна також ці ж вправи робити в парі, але із зав'язаними очима. А потім подивитися, що вийшло та творчо презентувати виріб іншим учасникам гри.

Рефлексія. Зворотній зв'язок від учасників про результати та знахідки для себе з теми:

- Що беру для себе корисного як фахівець?
- Що беру для себе повчального як особистість?
- Що буду вже зараз застосовувати в своїй професійній діяльності?

Список використаних джерел

1. Ворон М., Кавун Ю. Інклюзивна освіта: українські реалії. URL: <https://osvita.ua/school/method/1492/> - Назва з екрана.
2. Патрієєва О.О., Дятленко Н.М., Софій Н.З., Найда Ю.М. під заг.ред. Шинкаренка В.І. Індекс-інклюзії дошкільний навчальний заклад. – ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. <http://gash.ussf.kiev.ua/uk/content/>
3. Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда «Асистент учителя інклюзивному класі». URL: https://www.issa.nl/sites/default/files/pdf/resources/Assist_teacher.pdf
4. Шестопалова О.П., Бондар К.М., Склянська О.В., Дорошенко Л.В. Теорія і практика інклюзивної освіти - посібник. URL: <https://www.ano.dp.ua/attachments/article/1061/>
5. Бондар К.М., Дорошенко Л.В., Жукова Л.В., Склянська О.В., Смехньова Т.В., Трушик О.В., Шестопалова О.П., «Теорія і практика інклюзивної освіти», 2019©